

บทที่ ๒

อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศไทย

อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย ได้เริ่มดำเนินการผลิตอย่างจริงจังเป็นเวลาประมาณ ๒๐ ปีที่ผ่านมา และวิวัฒนาการต่อเนื่องกันเรื่อยมา จนกระทั่งในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงระบบการผลิต จากที่กระตุกแบบเก่ามาเป็นการใช้เครื่องจักรแทน มีการนำวัสดุใหม่ ๆ อาทิ ไนล่อน เรยอง มาใช้เป็นวัตถุดิบแทนฝ้าย อุตสาหกรรมการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยก็ได้ขยายตัวมากขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ จึงได้มีการจดทะเบียนโรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย และมีการขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐบาล อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปนอกจากจะผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศแล้ว ยังสามารถส่งออกไปขายในต่างประเทศเพื่อนำเงินตราเข้าประเทศด้วย โดยทั่วไปแล้วอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นกิจการที่ใช้แรงงานมาก ซึ่งนับได้ว่าเป็นการช่วยสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชากรทางหนึ่งด้วย การว่าจ้างแรงงานในอุตสาหกรรมประเภทนี้ เมื่อนับเฉพาะโรงงานที่จดทะเบียนกับทางราชการแล้วมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๒,๐๐๐ คน และนอกจากนี้ ยังมีโรงงานขนาดย่อมอีกนับพันโรงงานที่ไม่ได้จดทะเบียน ก่อให้เกิดการว่าจ้างแรงงานอีกหลายหมื่นคนที่ไม่มีการบันทึกไว้ มูลค่าการส่งออกสินค้าออกชนิดนี้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นเงิน ๖,๔๔๗ ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๔ ของสินค้าส่งออกหมวดผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่มีการส่งออกคิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น ๑๒,๗๓๗ ล้านบาท ซึ่งนับได้ว่าเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นอันดับหนึ่งในหมวดผลิตภัณฑ์สิ่งทอด้วยกัน (รูป A หน้า ๑๐)

ภาวะอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๒๔ ได้ฟื้นตัวขึ้นอย่างรวดเร็วหลังจากที่ได้ขบเซามาเป็นเวลานาน เนื่องจากตลาดส่งออกได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น ผู้ผลิตได้หันมาผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อการส่งออกมากขึ้น จากตลาดเดิม เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ แถบภาคพื้นยุโรป ซึ่งได้กำหนดโควตาการนำเข้าสินค้าประเภทเสื้อผ้าสำเร็จรูป ทำให้ผู้ผลิต ผู้ส่งออก ขยายตลาดใหม่ ๆ เช่น จีน อิรัก อุเวต

และแคนาดา ได้เพิ่มขึ้น จึงเป็นผลดีต่อการผลิตภายในประเทศไทย อีกทั้งรัฐบาลก็มีนโยบาย ที่ให้การสนับสนุนในการผลิตเพื่อส่งออกด้วย

๒.๑ ภาวะการผลิตและการตลาด

๒.๑.๑ ภาวะการผลิตในประเทศ

การผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศไทยเริ่มขยายตัวเจริญขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ตั้งแต่ปี ๒๕๐๒ และมีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี ๒๕๑๕ ซึ่งเป็นระยะที่ภาวะการณีสั่งทอ รุ่งเรืองที่สุด จนมีปริมาณล้นตลาดภายในประเทศ ก็เกิดการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปทั้งที่มีลักษณะเป็น โรงงานและที่เป็นร้านรับจ้างตัดเสื้อผ้า มีการขยายตัวมากขึ้นตามไปด้วย มีการส่งผลิตภัณฑ์สั่งทอเหล่านี้ ออกไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศเพื่อระบายผลผลิตในประเทศด้วย และปรากฏว่าผลิตภัณฑ์ เสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยเป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศเป็นอย่างดี หลังจากปีพ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นต้นมา อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้ขยายตัวมีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นเป็นลำดับทุกปี โดยทำการผลิตหลายแบบ เป็นเสื้อครึ่งท่อน เสื้อชุดติดกัน กระโปรง กางเกง เสื้อนอน เสื้อชั้นใน เสื้อสูท เสื้อยัด และเสื้อเด็ก เป็นต้น ซึ่งอาจแยกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทเสื้อผ้าชั้นนอก และประเภทเสื้อผ้าชั้นใน และในแต่ละประเภทนี้ จะแยกออกตาม ชนิดของผ้าที่ใช้เป็นวัตถุดิบ คือ ชนิดผ้าฝ้าย และชนิดผ้าทอ อีกทั้งแยกตามลักษณะของผู้ใช้ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ เด็ก หญิง และชาย

จากสถิติของกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ปรากฏว่า โรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๔๗ โรงงาน เป็นโรงงานที่ตั้งอยู่ใน กรุงเทพมหานคร ๓๖ โรงงาน ส่วนอีก ๓๑ โรงงาน ตั้งอยู่ตามจังหวัดใกล้เคียงกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ๆ โรงงานที่ทำการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นหลักมีประมาณ ๒๒๔ โรงงาน ที่ทำการผลิตเสื้อยัดเป็นหลักมีประมาณ ๑๐๔ โรงงาน และผลิตเสื้อชั้นในเป็นหลักมีประมาณ ๔๓ โรงงาน ส่วนอีก ๖ โรงงานทำการผลิตเสื้อเด็กเป็นหลัก (รูป B หน้า ๑๑) โรงงานที่ทำการผลิตและขอรับการส่งเสริมการลงทุนเพื่อการส่งออกโดยเฉพาะ มีจำนวน ๑๕ โรงงาน

การผลิตของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับตลาดภายในประเทศและ ต่างประเทศจะมีลักษณะต่างกัน คือ ปริมาณการผลิตของโรงงานขนาดเล็ก เพื่อสนองตอบ

ตลอดภายในประเทศนั้นจะมีจำนวนโรงงานมาก แต่ใช้กำลังการผลิตค่อนข้างเต็มที่เมื่อเทียบกับปริมาณการผลิตทั้งหมด ทั้งนี้เพราะปริมาณความต้องการของเสื้อผ้าสำเร็จรูปบางประเภท เช่น เครื่องแบบนักเรียน เครื่องแบบชุดทำงานต่าง ๆ และเสื้อยีนส์ต่าง ๆ มีปริมาณความต้องการเพิ่มขึ้น จึงเป็นสิ่งกระตุ้นให้ปริมาณการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อการบริโภคภายในประเทศสูงขึ้นทุกปี จะเห็นว่าในจำนวนโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปทั้งสิ้น ๓๔๗ โรงงาน เป็นโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็ก ๓๗๒ โรงงาน ซึ่งมีส่วนในการผลิตเพื่อป้อนตลาดภายในประเทศเกือบทั้งหมด และมีโรงงานบางโรงงานที่รับช่วงทำการผลิตให้แก่โรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อการส่งออก หรือ ทำการผลิตเพื่อส่งออกเองโดยผ่านตัวแทนจำหน่ายในขณะเดียวกันด้วย สำหรับการผลิตเพื่อส่งออกนั้น จะมีปริมาณการผลิตสูงแต่จำนวนโรงงานน้อย คือ มีเพียง ๑๕ โรงงาน ปริมาณการผลิตเพิ่มจะน้อยกว่าที่ผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ ทั้งนี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะการณ์ของตลาดต่างประเทศ

๒.๑.๒ การตลาด

ตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปนับว่ามีความเจริญเติบโตขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะเห็นได้ว่าประมาณร้อยละ ๘๔.๕๐^๑ ของเสื้อผ้าที่ผลิตได้ทั้งหมดจะถูกส่งไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศ และประมาณร้อยละ ๑๕.๕๐ จำหน่ายภายในประเทศ ปริมาณการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของประเทศไทยมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี และสามารถทำรายได้เข้าประเทศสูงเป็นอันดับหนึ่งในหมวดผลิตภัณฑ์สิ่งทอด้วยกัน

ลักษณะตลาดของเสื้อผ้าสำเร็จรูป มีลักษณะเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfect Competition) เนื่องจากมีผู้ผลิตจำนวนมากผลิตสินค้าออกสู่ตลาดเพื่อเสนอขายแก่ผู้ซื้อสินค้าในตลาดจึงมีมาก ซึ่งผู้ซื้อสามารถเลือกได้ ทำให้ราคาไม่สูงเท่าที่ควร เพราะจะเป็นไปตามกลไกของตลาด จะเห็นได้ว่าราคาเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตในประเทศไทยมีราคาไม่แพง เมื่อเปรียบเทียบกับเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะ เป็นเสื้อผ้าที่จำหน่ายในตลาดภายในประเทศหรือต่างประเทศก็ตาม

^๑ จาก ภาวะการค้าของประเทศไทย ๒๕๒๓ ของ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เรื่อง เสื้อผ้าสำเร็จรูป

ส่วนการจำหน่ายนั้นแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะคือ

๑. การจำหน่ายภายในประเทศ

ส่วนใหญ่มักจะจำหน่ายตามเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร หรือ ตามต่างจังหวัดใหญ่ที่มีความเจริญรองลงไป เช่น เชียงใหม่ อุบลราชธานี สงขลา ชลบุรี ฯลฯ เป็นต้น เสื้อผ้าที่จำหน่ายมี เสื้อผ้าสตรี เสื้อผ้าชาย กางเกงยีนส์ ชุดเด็กชายและเด็กหญิง ชุดนอน เสื้อชั้นใน และเครื่องแบบนักเรียน โดยโรงงานจำหน่ายให้แก่บริษัท หรือ ร้านค้าบางแห่งที่จ้างให้ทำส่งโดยเฉพาะ หรือจำหน่ายให้แก่ผู้ค้าส่ง และผู้ค้าส่งจำหน่ายให้แก่ ผู้ค้าปลีก อีกต่อหนึ่งซึ่งได้แก่ ห้างสรรพสินค้า ร้านสหกรณ์ และร้านค้าทั่วไป หรือ อาจจะจำหน่ายให้แก่ ผู้ค้าปลีก และผู้ใช้โดยตรงโดยไม่ผ่านผู้ค้าส่ง

๒. การจำหน่ายต่างประเทศ

โดยทั่วไปโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปขนาดใหญ่จะเป็นผู้ส่งออกเอง โดยส่งให้แก่บริษัทผู้ว่าจ้างในต่างประเทศ หรือส่งให้แก่ตัวแทนรับซื้อหรือบริษัทค้าส่งในต่างประเทศเพื่อส่งไปขายปลีกอีกต่อหนึ่ง และอีกวิธีหนึ่ง บริษัทค้าส่งเหล่านี้อาจจำหน่ายโดยผ่านตัวแทนจำหน่ายของบริษัท เช่น ในสหรัฐอเมริกา มีบริษัทหลายแห่งที่มีร้านสาขาตามเมืองต่าง ๆ ในประเทศ (Chain Stores) เช่น ในสหรัฐอเมริกา ได้แก่ บริษัท Sears Roebuck and Co, Woolworth และ Learner's ส่วนในอังกฤษได้แก่ Marks & Spencer และ Saxone เป็นต้น สำหรับผู้ผลิตรายย่อยซึ่งมีความรู้ในการส่งออกและกำลังเงินน้อย จะทำการส่งออกโดยผ่านตัวแทน ซึ่งทำธุรกิจเพื่อบริการส่งออกสินค้าประเภทดังกล่าวโดยเฉพาะ

วิธีการส่งเสื้อผ้าสำเร็จรูปออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ

การส่งเสื้อผ้าสำเร็จรูปออกไปจำหน่ายในต่างประเทศจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการส่งออกทางการคือ

๑. จะต้องผลิตเสื้อผ้าให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่ทางสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดไว้

๒. ผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ประสงค์จะได้ไปรับรองมาตรฐานคุณภาพสินค้าที่ผลิตเพื่อสร้างความเชื่อถือแก่ผู้ซื้อในต่างประเทศ และช่วยในการขยายตลาดให้กว้างขึ้นจะต้องติดต่อกับสำนักงานมาตรฐานสินค้า กระทรวงพาณิชย์ เพื่อทำการตรวจสอบและออกไปรับรองให้ตรงตามคุณภาพของสินค้า

๓. ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตเพื่อการส่งออกจะได้รับการยกเว้นการเสียอากรขาออก ภาษีอากรค่า และได้รับสิทธิภาษีสำหรับวัตถุดิบที่นำเข้าเข้ามาเพื่อใช้สำหรับการผลิตเพื่อการส่งออก

๔. ผู้ส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปอาจขอสินเชื่อ หรือกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ โดยวิธีการขายลดตัวสัญญาใช้เงิน ซึ่งเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๘ ต่อปี เพื่อนำไปใช้สำหรับกิจการส่งออกต่อไป

๒.๑.๓ ภาวะตลาดในประเทศ

ภาวะตลาดของเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศนับว่ามีความเจริญเติบโตขึ้นตามลำดับ เพราะผู้บริโภคภายในประเทศได้หันมานิยมซื้อสินค้าที่ผลิตจากในประเทศมากขึ้น อีกทั้งโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้ลดการใช้ผ้าจากต่างประเทศลง โดยหันมาใช้ผ้าซึ่งผลิตขึ้นภายในประเทศเป็นสัดส่วนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการขึ้นภาษีนำเข้าของสินค้าสิ่งทอหลายชนิด ถึงแม้ว่าค่าครองชีพของประชาชนจะสูงขึ้น แต่สถานการณ์ทางการเงินที่ตึงตัวได้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ทำให้ภาวะตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปภายในประเทศมีความคล่องตัวในระดับดีพอสมควร สำหรับกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการช่วยพวงความต้องการของสินค้าประเภทเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตขึ้นในประเทศ ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่นซึ่งมีรสนิยมที่ชอบเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ โดยพิจารณาจากแบบที่ทันสมัยเป็นสิ่งสำคัญ และไม่คำนึงถึงราคามากนัก จึงทำให้บรรดาผู้ผลิตต่างต้องพยายามผลิตให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อจะได้เป็นที่นิยมของผู้บริโภคภายในประเทศ และยังมีกลุ่มเด็กเล็ก ซึ่งมีความเจริญเติบโตของร่างกายอยู่ตลอดเวลา และจำเป็นต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าบ่อย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มผู้นิยมสินค้าจากต่างประเทศ ประเภทที่มีคุณภาพสูงและมีลักษณะพิเศษซึ่งไม่สามารถผลิตได้ในประเทศและเพื่อตามรสนิยมของต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ดีปริมาณการนำเข้าโดยเฉลี่ยของเสื้อผ้าประเภทนี้ ก็มีแนวโน้มลดลง ฉะนั้นปริมาณความต้องการเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากต่างประเทศ จึงนับว่ามีอัตราส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการส่งออกทั้งหมดของประเทศ

รูป A

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอส่งออกระหว่างปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔

ผลิตภัณฑ์	ปี ๒๕๖๓		ปี ๒๕๖๔	
	ปริมาณ	ล้านบาท	ปริมาณ	ล้านบาท
๑. โยผ้าย (ม.ตัน)	๘,๖๖๖	๓๐๖	๖,๑๓๓	๒๑๒
๒. เส้นใยประดิษฐ์ (ม.ตัน)	๒๑,๕๑๑	๕๐๐	๑๗,๐๘๔	๕๕๒
๓. ผลิตภัณฑ์ด้าย (ม.ตัน)	๔,๗๘๐	๒๓๓	๖,๐๘๔	๓๒๔
-ด้ายฝ้าย	๗๗๒	๗๓	๕๑๓	๑๐๗
-ด้ายใยประดิษฐ์	๔,๐๐๘	๑๖๐	๕,๕๗๑	๒๑๗
๔. ผลิตภัณฑ์ผ้า (ล้านบาท ^๒)	๓๒๔	๓,๖๑๒	๓๗๕	๔,๒๕๒
-ผ้าฝ้าย	๑๐๘	๑,๒๘๔	๘๑	๑,๐๗๗
-ผ้าใยประดิษฐ์	๒๑๖	๒,๓๒๘	๒๙๔	๓,๑๗๕
๕. เสื้อผ้าสำเร็จรูป (ล้านชิ้น)	๑๐๘	๔,๗๔๐	๑๓๗	๖,๕๕๗
มูลค่ารวมทั้งสิ้น		๘,๗๕๑		๑๒,๗๓๗

ที่มา ๑. กรมศุลกากร

๒. หน่วยการอุตสาหกรรม ธนาคารแห่งประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูป ๘

จำนวนและประเภทโรงงานเสื้อผ้าสำเร็จรูประหว่างปี ๒๕๑๐ - ๒๕๒๓

ปี	จำนวน โรงงาน	ประเภทโรงงาน				สถานที่ตั้งโรงงาน	
		เสื้อผ้าสำเร็จรูป	เสื้อยืด	เสื้อชั้นใน	เสื้อเด็ก	ในกรุงเทพ	ต่างจังหวัด
๒๕๑๐	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑
๒๕๑๑	๓	๓	๑	๑	๑	๓	๑
๒๕๑๒	๑๑	๔	๓	๔	๑	๙	๒
๒๕๑๓	๕	๒	๑	๒	๑	๓	๒
๒๕๑๔	๒๐	๕	๙	๖	๑	๑๙	๑
๒๕๑๕	๖๙	๒๙	๒๙	๑๑	๑	๖๕	๔
๒๕๑๖	๒๒	๑๖	๕	๑	๑	๑๕	๗
๒๕๑๗	๕๒	๑๙	๒๐	๓	๑	๒๙	๒๓
๒๕๑๘	๒๑	๖	๙	๖	๑	๒๑	๑
๒๕๑๙	๓๒	๒๓	๕	๒	๑	๓๐	๒
๒๕๒๐	๕๓	๓๗	๑๐	๕	๑	๔๙	๔
๒๕๒๑	๓๘	๓๑	๕	๒	๑	๓๕	๓
๒๕๒๒	-	-	๑	๑	๑	-	๑
๒๕๒๓	๗๐	๔๙	๑๐	๙	๒	๖๒	๘
รวม	๓๘๗	๒๒๔	๑๐๔	๕๓	๖	๓๕๖	๓๑

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

๒.๒ ระบบการผลิต

นิยามของคำว่า "การผลิต (Production)" หมายถึง การที่ผ่านสิ่งนำเข้า (INPUTS) ได้แก่ วัตถุดิบ แรงงาน และ อุปกรณ์เครื่องจักร เข้าไปใน "ขบวนการ" แล้วได้สิ่งนำออก (OUTPUTS) ออกมาในลักษณะเป็นผลผลิตหรือสินค้า หรือบริการ (goods and services) คำว่าขบวนการในที่นี้ครอบคลุมทั้ง ขบวนการกายภาพ (physical) เศรษฐศาสตร์และมนุษย์ เพราะเป็นการทำให้ วัสดุ แรงงานและเครื่องจักรมาประกอบกัน ขึ้นเป็นสินค้าและบริการ

การผลิตในลักษณะของอุตสาหกรรม เป็นการดำเนินงานโดยใช้คนจำนวนหนึ่ง ซึ่งจะมีจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของอุตสาหกรรมนั้น ๆ ว่าเป็นขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ และใช้เครื่องจักรมากหรือน้อย มีการแบ่งงานกันทำตามความสามารถหรือความถนัดและใช้เครื่องจักรทุ่นแรงในการดำเนินงานเพื่อให้สามารถทำงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

โดยทั่ว ๆ ไปการผลิตสินค้าจากโรงงานต่าง ๆ อาจแบ่งตามลักษณะของการผลิตได้เป็น ๒ แบบคือ

๑. แบบต่อเนื่อง (Continuous Production) หมายถึง การผลิตโดยใช้หลักการการผลิตจำนวนมาก (mass production) โดยการผลิตแบบนี้ให้ผลผลิตไม่จำกัดจำนวนหรือปริมาณ แต่จำกัดชนิดหรือแบบของผลิตภัณฑ์ ตัวอย่างได้แก่ โรงกลั่นน้ำมัน โรงงานผลิตสารเคมี โรงงานกระดาษ

ลักษณะทั่วไปของโรงงานที่ทำการผลิตแบบต่อเนื่อง

๑.๑ ปริมาณการผลิตมีจำนวนสูง แต่ชนิด หรือ แบบ ของผลิตภัณฑ์มีน้อยชนิด ในโรงงานผลิตขนาดใหญ่ ๆ อาจมีขบวนการผลิตเป็นทั้งแบบต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่อง สำหรับผลิตชิ้นส่วนต่าง ๆ ชนิดการจัดประเภทของโรงงาน ถือเอาปริมาณของชิ้นส่วนที่ผลิตมากที่สุดเป็นเกณฑ์ เช่น โรงงานประกอบรถยนต์ จัดเป็นโรงงานประเภททำการผลิตแบบต่อเนื่อง เพราะถือว่าประกอบตัวถัง เป็นงานหลักของการผลิต

๑.๒ ในการผลิต มีการใช้วิธีการวางสายงานผลิต (Production Line) ทำให้การจัดวางเครื่องจักรเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของการผลิต โดยชนิดของเครื่องจักร

ที่ได้ลำดับกันอาจจะ เป็น เครื่องจักรคนละประเภท เลยกก็ได้

๑.๓ การทำงานของเครื่องจักรแต่ละเครื่องในลำดับของขั้นตอนการผลิต จะทำงานกันอย่างได้สัดส่วน ทั้งนี้เพื่อให้การผลิตดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่มีเครื่องจักรใด อยู่ในภาวะที่มีชิ้นงานมารอการใช้เครื่องจักร จนเกิดสภาพที่เรียกว่า "คอขวด" (Bottle neck)

๑.๔ เครื่องจักรถูกใช้งานในลักษณะ เอกประสงค์ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ไม่แปรเปลี่ยนชนิด หรือ แบบบ่อย ๆ เครื่องจักรจึงทำงานอย่างเดียวตลอดการผลิต เช่น เครื่องเจาะ ก็ทำงานเจาะด้วยขนาดของรูเจาะตามที่ออกแบบไว้ขนาดเดียว

๑.๕ ผู้ควบคุมเครื่องจักรไม่จำเป็นต้องมีอยู่ประจำทุกเครื่อง และไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีความชำนาญหรือประสบการณ์สูง เพราะเครื่องจักรที่ใช้งานโดยมากจะมีระบบอัตโนมัติคอยควบคุมการทำงานอยู่แล้ว ผู้ควบคุมเครื่องจักรมีหน้าที่เพียงคอยป้องกันวัตถุดิบ ดูแลการทำงานเป็นระยะ ๆ หรือคอยจัดเก็บผลิตภัณฑ์เท่านั้น จึงสามารถที่จะดูแลเครื่องจักรได้หลาย ๆ เครื่องในเวลาเดียวกัน ตัวอย่างได้แก่ โรงงานทอผ้าขนาดใหญ่ ที่ใช้เครื่องปั่นและทอผ้าในระบบอัตโนมัติ

๑.๖ เครื่องจักรที่ใช้งานในการผลิตระบบนี้ ต้องได้รับการออกแบบและจัดสร้างอย่างดีเลิศ รวมทั้งการซ่อมบำรุงต้องอาศัยผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะงานสูง เพราะเครื่องจักรจะมีระบบการทำงานที่ยุงยากซับซ้อนกว่าเครื่องจักรโดยทั่วไป

๑.๗ รายละเอียด คำสั่ง หรือ ข้อกำหนดในการใช้เครื่องจักรเพื่อการผลิตไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือจะเปลี่ยนก็น้อยครั้งมาก

๑.๘ จำนวนวัตถุดิบในคลังวัสดุ ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง การสั่งซื้อวัตถุดิบ และการจัดส่งเข้าโรงงานจัดทำได้อย่างสม่ำเสมอ

๑.๙ สถานที่เก็บชิ้นส่วนระหว่างขั้นตอนการผลิตมีขนาดเล็ก หรืออาจจะไม่มีเลยก็ได้ ถ้าชิ้นส่วนสามารถผ่านขั้นตอนการผลิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

๑.๑๐ เครื่องจักรต้องได้รับการดูแลและบำรุงรักษาอย่างดีตลอดเวลา เพราะถ้ามีเครื่องใดเครื่องหนึ่งเกิดชำรุด ขั้นตอนอื่น ๆ ในขบวนการผลิตจะหยุดชะงักหมด เป็น การหยุดการผลิตโดยสิ้นเชิง

๒. แบบไม่ต่อเนื่อง (Intermittent Production) หมายความว่า การผลิตเป็นชุดหรือเป็นครั้งคราวตามที่มีการสั่ง (JOB - lot - work) ในการผลิตแบบนี้สามารถให้ผลิตภัณฑ์แตกต่างกันได้หลาย ๆ แบบ โดยที่แต่ละแบบมีจำนวนจำกัด ตัวอย่างได้แก่ โรงกลึงทั่วไป หรือ บริษัทผู้รับเหมาก่อสร้าง

ลักษณะทั่ว ๆ ไปของโรงงานที่ทำการผลิตแบบไม่ต่อเนื่อง

๒.๑ ปริมาณของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในแต่ละครั้งมีจำนวนน้อย

๒.๒ อุปกรณ์เครื่องจักรชนิดเดียวกัน หรือ คล้ายคลึงกันถูกจัดไว้เป็นกลุ่มในบริเวณใกล้เคียงกัน ลักษณะการออกแบบผังโรงงานแบบกระบวนการผลิต (Process layout) และกลุ่มของอุปกรณ์เครื่องจักรกลุ่มหนึ่งอาจผลิตสินค้าสำเร็จรูปได้เลย แสดงว่ามีได้เป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการผลิต

๒.๓ ภาวะหน้าที่การทำงานในแต่ละแผนก (DEPARTMENT) แตกต่างกันไป บางแผนกอาจจะต้องทำงานล่วงเวลา ในขณะที่แผนกอื่นอาจจะทำงานเพียงช่วงสั้น ๆ ต่อวัน หรือแม้กระทั่งในแผนกเดียวกัน เครื่องจักรแต่ละเครื่องอาจจะถูกใช้งานมากน้อยแตกต่างกันได้ แต่ภาวะการทำงานไม่เท่ากันนี้จะปรับสภาพตัวเองด้วยการเปลี่ยนชนิดและแบบของผลิตภัณฑ์ที่อยู่เรื่อย ๆ

๒.๔ เครื่องจักรที่ใช้งานมีลักษณะเป็นเครื่องจักรอเนกประสงค์ เช่น การใช้เครื่องเจาะรู หมายความว่า เมื่อใดก็ตามที่ต้องการเจาะรู ในชิ้นงาน จะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ ก็อาจจะทำได้โดยใช้เครื่องเจาะนี้ เพียงแต่เปลี่ยนหัวเจาะรูให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ

๒.๕ แรงงาน (worker) และผู้ควบคุม (FOREMAN) จะต้องเป็นผู้มีความชำนาญและมีประสบการณ์สูงในการทำงาน ด้วยเหตุที่ชนิดและแบบของชิ้นงานเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อย ๆ

๒.๖ ต้องมีคำสั่งหรือข้อกำหนด (instruction) ประกอบการผลิตแต่ละครั้ง ทุกครั้งไป เพื่อแสดงรายละเอียดของวัสดุที่จะใช้ ปริมาณที่ต้องการผลิต วิธีการที่ใช้ในการผลิต และคุณภาพที่ได้เกณฑ์มาตรฐานของผลิตภัณฑ์

๒.๗ ต้องมีวัสดุดิบที่มีคุณภาพสูงได้เกณฑ์มาตรฐาน เก็บสำรองไว้ในคลังวัสดุ ในปริมาณมากพอและมากชนิด เพื่อเตรียมรับงานการผลิตซึ่งไม่แน่นอนทั้งจำนวนและเวลา

ว่าจะมีการสั่งเข้ามาเมื่อใด

๒.๘ โดยมากต้องใช้สถานที่กว้างใหญ่ สำหรับเก็บชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์ซึ่งอยู่ในระหว่างขั้นตอนการผลิต ทั้งนี้เป็นเพราะขบวนการผลิตมิได้เป็นแบบต่อเนื่อง และเครื่องจักรหนึ่ง ๆ อาจจะใช้เวลาในการผลิตไม่เท่ากันดังที่กล่าวแล้ว ทำให้เกิดการรอกการใช้ งานของเครื่องจักรต่าง ๆ ซึ่งก็ไม่ใช่ที่แน่นอนทั้งจำนวนชิ้นส่วนและเวลาที่ต้องรอคิว ครั้นจะนำไปเก็บไว้ในสถานที่เก็บโดยเฉพาที่จัดเตรียมไว้ก็เกิดความไม่สะดวกในการขนย้าย และอาจจะเกิดความสับสนได้ เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์มากชนิด มากแบบ และจำนวนต่าง ๆ กัน จึงจำต้องจัดสถานที่รอบ ๆ บริเวณเครื่องจักรนั้น ๆ เองเป็นที่เก็บรอชั่วคราว

การขนย้ายวัสดุในโรงงานประเภทนี้ ส่วนมากจะใช้เครื่องมือขนถ่ายวัสดุ ประเภท หีบ กล่อง เป็นส่วนใหญ่ ระบบสายพานลำเลียง (CONVEYOR BELT) ไม่ควรมีปรากฏเนื่องจากเหตุว่า ขนาดและชนิดของผลิตภัณฑ์ไม่แน่นอน

ความแตกต่างของการผลิตแบบต่อเนื่อง และการผลิตแบบไม่ต่อเนื่อง แตกต่าง อยู่ที่ระยะเวลาของการที่เครื่องจักรถูกเปิด เครื่องใช้ทำงานผลิตเดียวกันจนกว่าจะมีการตั้งเครื่อง (SET - UP) ใหม่ ระยะเวลาที่แตกต่างกันโดยมากนับเป็นเดือน ๆ การพิจารณาความแตกต่างของระบบการผลิต จะไม่คำนึงถึงลักษณะของโรงงานหรือชนิดของผลิตภัณฑ์เป็นเกณฑ์ ตัวอย่างเช่น โรงงานผลิตอาหารกระป๋อง เช่น ลำไยกระป๋อง ถือว่าการผลิตเป็นแบบต่อเนื่อง แม้ว่าในหนึ่งปีจะมีช่วงฤดูกาลที่มีผลไม้นี้เพียง ๑ - ๒ เดือน แต่ตลอดระยะเวลา ๑ - ๒ เดือนนี้ ทางโรงงานจะทำการผลิตต่อเนื่องกัน ในทางตรงข้าม โรงงานรับสั่งทำเครื่องเรือน หรือ เฟอร์นิเจอร์ จัดว่าเป็นโรงงานที่ทำการผลิตแบบไม่ต่อเนื่อง แม้ว่าจะดำเนินกิจการตลอดปีก็ตาม ด้วยว่าชนิดและแบบของผลิตภัณฑ์เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ

ในการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปถือได้ว่าเป็นการผลิตแบบไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีการเปลี่ยนแปลงแบบไปตามแฟชั่นและสมัยนิยม โรงงานจะต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเทคนิคการเย็บให้ทันสมัยเสมอ ซึ่งวิธีการเย็บในแต่ละแบบก็แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็น เสื้อ กางเกง หรือ ชุดติดกัน ทำให้ต้องผลิตเสื้อผ้าในแต่ละแบบในจำนวนน้อยชิ้นและทำหลายแบบ

๒.๒.๒ ปัจจัยการผลิต

การผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีมานานแล้ว ในรูปของร้านตัดเสื้อผ้าที่หาไว้เพื่อขาย แทนที่จะให้คนมาสั่งตัดแต่เพียงอย่างเดียว การเย็บจะใช้ช่างเย็บคนเดียวกันทั้งตัว ต่อมาเมื่อให้ทำงานเร็วขึ้นก็มีการแบ่งหน้าที่ให้แต่ละคนเย็บชิ้นส่วนกันคนละส่วน แล้วนำมาเย็บรวมกันเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่สวมใส่ได้เลย เมื่อระบบอุตสาหกรรมแพร่หลายขึ้นก็มีการดัดแปลงและจัดระบบการตัดเย็บให้เหมาะสมเพื่อทำเป็นอุตสาหกรรม ซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอนหลายขั้นตอน เพื่อความสะดวกในการทำงาน

เช่นเดียวกับระบบงานอุตสาหกรรมการผลิตทั้งหลาย การผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปจะต้องมีการบริหารการผลิตที่ดี และเหมาะสมกับขนาดของอุตสาหกรรม ต้องมีการวางแผนการผลิต การวางแผนผังโรงงาน การจัดการกระบวนการผลิต การวิเคราะห์วิธีทำงาน ฯลฯ ไม่ว่าจะเป็นโรงงานขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กก็ตาม

ในบทนี้นอกจากจะกล่าวถึงกรรมวิธีการผลิตแล้ว ยังจะกล่าวรวมถึงส่วนประกอบที่สำคัญในการผลิต คือ เครื่องจักร วัตถุดิบ และแรงงาน

เครื่องจักร

เครื่องจักรสำคัญในการเย็บผ้า คือ จักรเย็บผ้า ซึ่งนิยมใช้จักรชนิดปรับหัวเข็ม ให้ใช้กับผ้าได้ทั้งผ้าหนาและผ้าบาง รวมทั้งการเย็บหนังด้วย เพื่อใช้ตกแต่งตัวเสื้อ หรือกางเกง ตามโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปทั่วไปซึ่งไม่ต้องการงานประณีตมาก แต่ต้องการปริมาณของงานมากกว่าจะนิยมใช้จักรที่มีคุณภาพพอประมาณและราคาไม่แพงนัก เพื่อลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง สำหรับโรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลางจะใช้จักรอุตสาหกรรมเดินเครื่องด้วยมอเตอร์ไฟฟ้าในการเย็บเกือบทั้งหมด เพราะสามารถหมุนแรงงาน ประหยัดเวลา และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากจักรเย็บแล้ว ยังมีจักรที่ใช้ทำงานเฉพาะอย่าง เช่น จักรโถง ใช้เย็บริมผ้ากันผ้าลุ่ย มีทั้งแบบ ๓ เข็มและ ๕ เข็ม จักรถักรังคัม ใช้ทำรังคัมของเสื้อหรือกางเกง จักรติดกระดุม ใช้ติดกระดุม จักรปัก ใช้ปักผ้าเพื่อทำลวดลายต่าง ๆ บนตัวเสื้อ นอกจากนี้มีเครื่องจักรอื่น ๆ ได้แก่ เตารีดไอน้ำ ซึ่งประกอบด้วยหม้อไอน้ำและเตารีด ซึ่งหม้อไอน้ำ

หม้อหนึ่งสามารถต่อเตารีดได้หลาย ๆ ตัว และเตารีดไอน้ำเมื่อรีดจะมีไอน้ำออกมาด้วย ทำให้ผ้าที่รีดรีดง่ายขึ้น นอกจากนี้ก็มี เครื่องตอกกระดุม ซึ่งใช้ตอกเบ็ก หรือกระดุมโลหะต่าง ๆ

วัตถุดิบ

ในการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป วัตถุดิบหลักที่นำมาใช้คือ ผ้า ผ้าที่ใช้โดยทั่วไป ได้แก่ ผ้าลายสอง (Twill) ผ้ายืด (Spandex) ผ้าย่น (Crepe) ผ้าหนังกลับ (Suede) ผ้าเสริท (Serge) ผ้าป่าน (Voile) ผ้ามีสลิม (Lawn) ผ้าชิตติ้ง (Sheeting) ผ้าคานิลริค (Canilric) ผ้ายีนส์ (Denim) ผ้าปอปปลิน (Poplin) ผ้าไหม (Silk) ผ้าลินิน (Linen) ผ้าโมแฮร์ (Mohair) ผ้าไนลอน (Nylon) เป็นต้น ซึ่งประเภทของผ้าที่ใช้จะต่างกันไปตามสมัยนิยม และเปลี่ยนไปตามที่จะมีผู้คิดผ้าชนิดใหม่ ๆ ขึ้นมา ซึ่งจะเป็นส่วนผสมของ ผ้ายืดและเส้นใยประดิษฐ์ในอัตราส่วนที่ต่างกันไป

ผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปจะเลือกใช้ผ้าที่ทอจากเส้นใยต่างประเภทกันไป ตามลักษณะของเสื้อผ้าที่จะตัดซึ่งอาจจะแยกเป็น ๒ ประเภทตามวัสดุที่นำมาผลิต คือ ผ้าฝ้าย และ ผ้าใยประดิษฐ์ ในปัจจุบันเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ลูกค้าต่างประเทศนิยมใช้จะเป็น เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตจากผ้าฝ้ายมากกว่าผ้าใยประดิษฐ์ หรือ เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่มีส่วนผสมของผ้าฝ้ายมากกว่าผ้าใยประดิษฐ์ เพราะว่าผ้าฝ้ายมีคุณสมบัติคือ สวมใส่สบายและมีความละเอียดอ่อนอยู่ในตัวผ้า ทำให้ผู้ผลิตเสื้อผ้าหันมาใช้ผ้าฝ้ายต่อผ้าใยประดิษฐ์ในอัตราส่วน ๖๕ : ๓๕ ซึ่งเป็นอัตราส่วนของชนิดของผ้าที่เป็นที่นิยมกัน

ผ้าที่ใช้จะมีทั้งผ้าที่สั่งเข้ามาจากต่างประเทศและผ้าที่ผลิตในประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากคุณภาพของผ้าที่ผลิตภายในประเทศไม่สม่ำเสมอ บางครั้งผลิตได้ คุณภาพดี บางครั้งไม่ดี ผ้าที่มีคุณภาพดีผลิตได้มาตรฐานก็จะส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศแทบทั้งหมด จึงไม่พอใช้สำหรับโรงงานผลิตเสื้อผ้าในประเทศ ทำให้ผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ต้องการผ้าที่มีคุณภาพดีหันไปสั่งผ้าที่มาจากต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

วัตถุดิบที่เกี่ยวข้องในการผลิตอื่น ๆ ได้แก่ ผ้ายางยืด ด้ายเย็บผ้า กระดุม ริบบิ้น ผ้าลูกไม้ หวี เข็มขัด หมุดติดเสื้อ และ ซิป อุปกรณ์เหล่านี้ส่วนใหญ่หาซื้อได้ภายในประเทศ

แต่ก็มีบางประเภทที่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ ถ้าต้องการอย่างที่คุณภาพพิเศษ เช่น กระดุม ผ้าลูกไม้ ฯลฯ หรือ อุปกรณ์แบบใหม่ ๆ แบบทันสมัย ซึ่งยังไม่สามารถทำได้ในประเทศ

แรงงาน

แรงงานในการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป หาได้ไม่ยากนัก เพราะไม่ต้องการคนงานที่มีความรู้สูง การทำงานสามารถฝึกหัดพนักงานได้ง่าย สามารถใช้พนักงานทั้งหญิงและชายทำงานได้ ซึ่งส่วนใหญ่ในโรงงานทำเสื้อผ้าสำเร็จรูปจะเป็นพนักงานหญิง เนื่องจากค่าแรงถูกกว่า และทำงานได้ปราณีตกว่าพนักงานชาย นอกจากงานบางอย่างซึ่งส่วนใหญ่จะใช้พนักงานชาย เพราะต้องใช้ความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ เช่น ช่างสร้างแบบตัด ช่างตัด เป็นต้น

ในปัจจุบันโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป และร้านตัดเย็บเสื้อผ้า มีจำนวนมาก ทำให้คนงานมีทางเลือกสมัครงานได้หลายแห่ง ปัญหาคนงานเข้าออกบ่อยครั้งจึงเกิดขึ้นประจำ ผู้ผลิตจึงต้องใช้วิธีประมูลค่าแรงโดยพยายามจ้างในราคาที่สูงขึ้นสำหรับพนักงานที่มีมือดี

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒.๒.๓ ขั้นตอนการผลิต

การผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ถ้าเป็นโรงงานขนาดเล็กซึ่งผลิตเสื้อผ้าแบบละไม้ที่ตัว (ประมาณ ๕ - ๒๐ ตัว) จะให้พนักงานคนเดียวเย็บเสร็จทั้งตัว ส่วนโรงงานขนาดกลาง ซึ่งผลิตเสื้อผ้าในแต่ละแบบจำนวนมากชิ้น (๕๐ ตัวขึ้นไป) จะแบ่งหน้าที่ให้พนักงานแต่ละคน เย็บชิ้นส่วนกันคนละส่วน แล้วให้พนักงานอีกพวกหนึ่งเย็บประกอบกันเป็นตัว และเมื่อเป็น โรงงานขนาดใหญ่ ซึ่งมีการผลิตจำนวนมากเป็นพันตัวในแต่ละแบบ ก็แบ่งขั้นตอนให้มากขึ้น และใช้พนักงานจำนวนมากในการตัดเย็บ และการตรวจสอบคุณภาพก็จะทำเกือบทุก ขั้นตอนที่มีความจำเป็น เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันหมด

ขั้นตอนการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปอาจแบ่งได้ ๑๑ ขั้นตอน

✓ ๑. การออกแบบ โรงงานจะมีพนักงานซึ่งมีความสามารถด้านการออกแบบเสื้อผ้าโดยเฉพาะไว้ เพื่อออกแบบเสื้อผ้าให้เป็นไปตามแฟชั่น หรือความต้องการของตลาดในขณะนั้น เนื่องจากเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นสินค้าที่มีความเคลื่อนไหวในด้านรูปแบบมากและเกือบจะตลอดเวลา ซึ่งนอกจากจะต้องเปลี่ยนแบบไปตามฤดูกาลแล้ว แบบที่ออกมาจะต้องเป็นไปตามแฟชั่นในขณะนั้นหรือที่กำลังจะมาถึง ดังนั้น นักออกแบบ (Designer) จะเป็นผู้เลือกทั้งแบบของเสื้อผ้า เนื้อผ้า และสีสรรค์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เสื้อผ้าที่ผลิตมาได้นั้นขายได้หรือไม่ โดยให้ฝ่ายจัดซื้อเป็นผู้จัดซื้อให้ตามความต้องการ

✓ ๒. ทำตัวอย่าง เสื้อผ้าแบบใหม่ที่ที่โรงงานยังไม่เคยทำมาก่อน ไม่ว่าจะ เป็นแบบที่มีผู้ว่าจ้างผลิตหรือ ของโรงงานออกแบบเอง จะต้องมีการทำตัวอย่างขึ้นมาก่อน เพื่อหาต้นทุนการผลิต และศึกษาวิธีการตัดเย็บที่ถูกต้องและประหยัดค่าใช้จ่าย แบบเสื้อบางแบบที่ออกแบบมาเมื่อทดลองทำแล้ว ต้นทุนอาจจะสูงกว่าที่จะผลิตได้หรือทำออกมาแล้วไม่สวยเหมือนที่สเก็ตซ์ไว้ อาจจะต้องมีการแก้ไข หรือ หาวิธีตัดเย็บใหม่ หรืออาจจะยกเลิกแบบนั้นไปก็ได้ สำหรับพนักงานเย็บตัวอย่างจะต้องเป็นพนักงานที่เย็บคนเดียวเสร็จทั้งตัว และจะเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาหรือให้การแนะนำสำหรับเทคนิคในการเย็บแบบที่ยากหรือมีวิธีเย็บพิเศษ

✓ ๓. ประเมินต้นทุนการผลิต ตัวอย่างที่ใช้ได้จะถูกนำมาศึกษาหาต้นทุนโดยละเอียด ว่าต้นทุนต่อตัวเป็นเท่าไร และวิธีการเย็บถ้าแยกเย็บเป็นส่วน ๆ จะคิดราคาค่าเย็บเท่าไร ต่อชิ้นเพื่อหาค่าแรงเย็บเป็นชิ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับความยากง่ายของการเย็บแต่ละขั้นตอน นอกจาก

นี้จะแจ้งให้แผนกเย็บทราบถึงเครื่องมือเครื่องใช้พิเศษที่จำเป็นในการเย็บ ถ้าเป็นแบบที่
ต้องใช้เครื่องมือพิเศษ เช่น การใช้เครื่องเจาะตาไก่ และใช้เชือกร้อย แผนกการติดกระดุม
หรือติดซิปปตามธรรมดา เป็นต้น

✓ ๔. วางแผนการผลิต การเตรียมการผลิตแบ่งได้เป็น ๒ อย่าง คือ การเตรียม
เครื่องจักรในการเย็บ และการจัดให้งานเข้าสู่การผลิตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทั้ง ๒ อย่างนี้จะ
มีการจัดทำผังการวางจักรเย็บให้การเย็บเป็นไปตามลำดับอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะ
ต้องจัดทำ Plant Layout ถ้าหากการเคลื่อนย้ายจักรทำได้ไม่ยากนัก หรืออาจจะต้องย้าย
จักรเป็นบางตัว ซึ่ง การจัดวางจักรใหม่ี่ควรจะ เป็นงานที่จะต้องผลิตจำนวนมาก ๆ ถ้าหาก
เป็นการผลิตจำนวนน้อย การจัดวางเครื่องจักรใหม่จะทำให้เสียเวลาในการผลิต

ส่วนการจัดงานให้เข้าสู่การผลิต อาจจะใช้ผังควบคุมการผลิตเป็น Bar Chart
เรียกว่า แผนการผลิต และมีตารางแสดงการผลิตขั้นที่กว่างานใดทำไปถึงขั้นไหนแล้ว ซึ่ง
จะช่วยในการวางแผนการผลิตและควบคุมเวลาการทำงานของแต่ละขั้นได้

✓ ๕. การออกคำสั่งผลิต เมื่อได้มีการตรวจสอบว่า ปัจจัยการผลิตทุกอย่างพร้อม
(ซึ่งอาจจะมีการประชุมระหว่างหัวหน้าฝ่ายที่เกี่ยวข้อง) ก็จะออกคำสั่งผลิตไปให้แก่ฝ่าย
และแผนกที่เกี่ยวข้อง

✓ ๖. การทำแบบตัด หรือเรียกว่า การทำแพทเทิร์น (Pattern) ซึ่งเป็นการ
วาดแบบ เสื้อหรือกางเกงที่จะตัดเท่าขนาดจริง ซึ่งอาจจะทำขนาดเดียวหรือ แบ่งเป็น ๓
ขนาดคือ S, M, L ซึ่งแต่ละโรงงานมีขนาดมาตรฐานไม่เท่ากันแต่อาจจะใกล้เคียงกัน
การวาดแบบจะวาดบนกระดาษโดยแบ่งเป็นชั้น ๆ เช่น ถ้าเป็นกางเกง ก็จะวาดขาเป็น
ชั้นหน้า ชั้นหลัง กระเป๋หลัง ฯลฯ ซึ่งถ้ามีขนาดเป็น S, M, L ถ้าจะต้องทำเป็น ๓ ขนาด
ต่างกัน

✓ ๗. การตัด แผนกตัดจะรับแบบตัดจากแผนกทำแบบตัด แล้วจะเบิกผ้าที่จะใช้
มาจากคลังแล้วบนโต๊ะตัดซ้อนกันเป็นชั้น ๆ นับจำนวนชั้นให้ตัดได้จำนวนตัวที่ต้องการ แล้ว
นำแบบตัดมาวางทับ แล้วใช้ชอล์คเขียนตามแบบตัด แล้วจึงใช้มีดตัดผ้า ตัดตามรอยชอล์คที่
เขียนไว้ ถ้าผ้าที่จะตัดมีจำนวนมากก็จะแบ่งตัดเป็นหลาย ๆ ครั้ง เมื่อตัดเสร็จจะเขียน
หมายเลขของงานและจำนวนชิ้นติดบนผ้าแต่ละมัดแล้วจัดส่งให้แผนกเย็บ

✓ ๘. การเย็บ เมื่อแผนกเย็บได้รับผ้าที่ตัดแล้ว หัวหน้าแผนกเย็บจะจัดแบ่งผ้า
ให้พนักงานเย็บแต่ละคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม เช่น การเย็บกางเกง จะแบ่งเป็นกลุ่มที่เย็บชิ้นส่วน
 เช่น เย็บกระเป๋ เย็บขอบ กลุ่มที่เย็บชิ้นหน้า กลุ่มที่เย็บชิ้นหลัง ซึ่งถ้ามีป้ายชื่อ ยี่ห้อ หรือ
 ขนาด ซึ่งเป็นป้ายผ้าหรือหนังก็จะเย็บติดในส่วนที่ต้องการ เมื่อทั้ง ๓ กลุ่มเย็บเสร็จ ก็จะ
ส่งให้หัวหน้าแผนกเย็บตรวจสอบฝีมือการเย็บและควมเรียบร้อย หัวหน้าแผนกเย็บจึงจะส่งต่อ
ให้แก่กลุ่มที่ประกอบเป็นตัวซึ่งจะเย็บตะเข็บข้าง เข้าซิป เข้าขอบ ซึ่งถึงขั้นนี้กางเกงจะเป็น
 รูปร่าง แล้วส่งให้หัวหน้าแผนกอีกครั้งหนึ่ง เมื่อตรวจสอบความเรียบร้อยจึงส่งไปให้กลุ่มที่
ทำหน้าที่แซกรัดดุม ถักกระดุมหน้า ติดขอเกี่ยว ติดกระดุมกระเป๋าลัง แล้วจึงส่งไปให้ตรวจ
สอบความเรียบร้อยอีกครั้งหนึ่งก่อนจะส่งไปยังกลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มเสื้อผ้าสำเร็จ กลุ่มนี้
 จะทำหน้าที่ตัดเศษด้ายเจาะรังดุม จึงหมดหน้าที่ของแผนกเย็บ

✓ ๙. รีด* เสื้อผ้าที่เย็บเสร็จเรียบร้อย จะส่งมารีด เพื่อให้เสื้อผ้าดูเรียบร้อย เพราะ
การรีดจะทำให้ผ้าเรียบและดูดีขึ้น

✓ ๑๐. ติดป้ายกระดาษและบรรจุถุง หลังจากการรีด เสื้อผ้าจะถูกส่งมาติดป้าย
กระดาษซึ่งจะเป็นป้ายบอกยี่ห้อ ตรา ขนาด ซึ่งจะติดในที่ที่สามารถมองเห็นได้ง่าย เช่น
 อาจจะเย็บติดกระเป๋าลังหรือที่เอวถ้าเป็นกางเกง ถ้าเป็นเสื้อก็อาจจะเสียบไว้ที่กระดุม
 หน้าแล้วจึงบรรจุถุงพลาสติกให้เรียบร้อย

✓ ๑๑. คลังสินค้าสำเร็จรูป เสื้อผ้าที่บรรจุถุงพลาสติกเรียบร้อยแล้วก็จะถูกส่งเข้า
คลังสินค้าสำเร็จรูป โดยแบ่งตามแบบและขนาด เพื่อเตรียมส่งไปขายหรือส่งไปให้ผู้ส่งผลิต
 ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผังแสดงขั้นตอนการผลิต

